

Suïssa, l'altra guerra de la llengua

El cantó de Zuric
ha obert

l'anomenada
"guerra de la llengua"
amb la preferència
acordada per l'anglès
a les escoles.

El mite d'una
Suïssa plurilingüe
s'esmicola
a poc a poc.

**Per als crítics, un
cop haurà estat
donada la prioritat
a la llengua
estrangera,
el francès, que
als joves suïssos
no els agrada
aprendre, serà
deixat de banda.**

El conseller federal francòfon, Pascal Couchepin, obria el 18 de setembre una conferència de premsa en anglès que va provocar rialles entre els periodistes parlamentaris. Una broma amb un gust amarg. Es tractava de la primera ocasió en què un representant del govern parlava en públic després que el responsable d'Ensenyament del cantó de Zuric, Ernst Buschor, anunciés la decisió d'introduir l'aprenentatge de l'anglès dos cursos abans que el francès, llengua "nacional" de Suïssa.

Buschor justificava aquesta mesura per la necessitat "urgent" d'adaptar-se a la modernitat i d'oferir les millors condicions als joves suïssos alemanys per integrar-se a la cultura de l'era global marcada per l'anglès. Les pressions dels diferents sectors econòmics i dels pares dels alumnes haurien motivat aquesta decisió unilateral, segons Buschor.

Els cercles econòmics i científics germànics han aplaudit aquesta iniciativa política sense precedents. I és que la ciutat de Zuric es troba en plena expansió econòmica i cultural, a anys llum de la resta del país. L'aeroport de Zuric, "Unique Airport Zurich" (batejat en anglès), n'és el símbol més evident.

Però les reaccions airades dels polítics i col·legues francòfons de Buschor no s'han fet esperar. Primer de tot per una qüestió de forma: la decisió es va prendre abans de la conferència suïssa dels directors cantonals de la instrucció pública (CDIP), que precisament havia de parlar sobre aquest tema, i Zuric s'havia compromès a no prendre cap decisió abans d'aquesta reunió. A més, a excepció dels col·laboradors més pròxims a Buschor, la resta es va assabentar del

projecte de Zuric a través de la premsa.

En segon lloc, per una qüestió de fons. Per a molts es tracta d'un atac directe contra la solidaritat confederal. I dubten de la promesa del cantó de Zuric de millorar l'ensenyament del francès per tal que els alumnes dominin aquesta llengua igual que l'anglès. Per als crítics, un cop haurà estat donada la prioritat a la llengua estrangera, el francès, que als joves suïssos alemanys no els agrada aprendre, serà deixat de banda. Un escenari possible que no faria altra cosa que augmentar encara més la fossa existent entre "llatins" i "germànics" amb el risc de provocar tendències *separatistes* al si de la Confederació Helvètica.

Un debat 'nacional'. La primacia de les llengües nacionals per sobre de l'anglès ha estat durant molt de temps un tema tabú. De fet, es tracta d'una regla consensuada, que no està a cap text legal, i que es basa en una sola recomanació de la CDIP feta el 1975, en la qual es demanava als cantons d'ensenyar com a primera llengua estrangera una altra llengua "nacional". Atès que el romanx és una llengua sobretot oral, aquesta recomanació concernia les altres tres llengües: l'alemany, el francès i l'italià. Tot i així, des de mitjan anys noranta el consens al voltant del tema lingüístic s'havia anat debilitant.

La decisió unilateral de Zuric obligarà ara la resta de cantons a posicionar-se sobre aquesta qüestió. La majoria de cantons germànics seguiran segurament el *germà gran*, mentre que els quatre cantons bilingües (Berna, Friburg, Grisó i Valais/Wallis) hauran de trobar un nou equilibri. Per la seva banda, els cantons minoritaris de parla francesa i italiana

hauran de dedicar els mateixos esforços per aprendre l'anglès i l'alemany si no volen perdre el tren.

Per a un petit grup de francòfons, però, la cohesió nacional no està en perill. La raó de la crisi seria una altra. El cantó de Zuric hauria trencat el mite de la simetria exacta entre l'alemany i el francès al si de la Confederació Helvètica. Ernst Buschor hauria posat en evidència que la igualtat entre les llengües oficials és més aviat una ficció. Els suïssos de parla romanx i italiana ho saben des de fa temps. Així, per exemple, els joves del cantó del Ticino o de Grisó es veuen obligats a dominar el francès o l'alemany si volen fer estudis superiors. Paral·lelament, si bé els suïssos alemanys poden prescindir del francès, els francòfons que volen accedir a nivells de responsabilitat no poden ignorar l'alemany, idioma dels cercles de poder a Suïssa al costat de l'anglès. Per als optimistes, l'aprenentatge anticipat de l'anglès afavoriria l'interès posterior dels alumnes per d'altres llengües nacionals.

Però què passarà amb la identitat suïssa? Per als aliats de Buschor, la facultat d'expressar-se en una altra llengua mai no ha estat l'element bàsic de la identitat helvètica. Allò que uneix els suïssos seria l'exèrcit, el sistema d'assegurances i el fet de no voler associar-se políticament ni a França ni a Alemanya. És més, per a bona part dels sectors econòmics i polítics germànics, la llengua anglesa hauria d'acabar convertint-se en l'esperanto suís. Aquesta permetria la comunicació en el treball, les ciències i els mitjans de comunicació, mentre que les llengües locals servirien per a la vida privada. Una perspectiva de futur factible que suscita encara moltes reticències.

L'anomenada "guerra de la llengua" acaba tot just de començar. Les veus que demanaven des de fa temps una "revolució escolar", amb una veritable política d'immersió lingüística, es tornen a fer sentir i, de fet, tant els partidaris com els opositors a la iniciativa de Zuric admeten que si s'haguessin introduït les llengües nacionals a l'escola primària vint anys enrere, el problema de l'anglès deixaria de ser un problema.

Jordi Tejel (Berna)

A Pascal Couchepin, conseller federal francòfon, no li ha agradat l'actitud del cantó de Zuric d'avançar l'ensenyament de l'anglès uns cursos abans que el francès.

Un model lingüístic en crisi?

La Confederació Helvètica està formada per vint-i-sis cantons plenament autònoms pel que fa a l'ensenyament. La necessitat de cercar una posició comuna després de la tempesta provocada per Ernst Buschor prepara, però, el terreny a una intervenció directa de la Confederació malgrat les reticències dels responsables cantonals. I és que el mapa lingüístic de Suïssa és més complex del que sembla.

Primer de tot perquè l'anomenat suís alemany (*Schwyzerdütsch*), tot i tenir arrels germàniques evidents difícilment pot ser equiparat a la llengua de Goethe. Malgrat alguns intents tímids d'estandardització, el *Schwyzerdütsch* és, de fet, un conjunt de dialectes sense representació escrita. Així, tots els cantons ensenyen a les escoles l'alemany acadèmic i no pas un dialecte suís determinat. Si tenim en compte que a la majoria de suïssos alemanys no els agrada parlar el "bon alemany", les dificultats de comprensió entre confederals de llengües diferents són evidents.

En segon lloc perquè la majoria de la població és monolingüe i, de fet, fins i tot en els quatre cantons bilingües (Berna, Friburg, Grisó, Valais/Wallis) la parla es troba molt territorialitzada. Així, per exemple, al cantó de Friburg, a excepció de la capital administrativa, a cada poble hi ha una majoria lingüística. Això sí, tots els documents oficials estan escrits en francès i alemany. Al cantó de Grisó, on a més del romanx es parla l'italià i el *Schwyzerdütsch*, aquest darrer domina per sobre dels altres i el romanx podria desaparèixer en un futur pròxim.

Fortament minoritaris al conjunt del país, la població de parla italiana i francòfona tem, de fet, una "germanització" progressiva a tots els nivells i, en definitiva, la fi de les nacions sense estat a l'Europa occidental. **J. T.**